aut ons zulk een stelsel, dat aan onze menschelijke ziel geen ander voortbestaan toekent, dan ook toegekend wordt aan een spreeuw of slang? Bovendien had reeds Epicurus, die met soortgelijk stelsel naam maakte, er op gewezen, hoe uit dit anders-zijn van de monaden onzer ziel, niet anders volgt, dan dat de atoom van onze ziel voor het zijn of niet zijn geheel onverschillig is, of gelijk hij het uitdrukte: „Zoolang we zijn is de dood er niet, en zoo de dood er is, zijn wij niet meer." Veilig mag dan ook gezegd, dat het bewijs voor de onsterfelijkheid, dat uitsluitend afgeleid werd uit ons anders-zijn dan de dingen in de natuur, of gelijk men het noemt, uit onze Heterogeneïteit, zelfs in het atomistisch stelsel onbewijsbaar is, en uiteraard elke klemmende kracht mist voor wie zich in deze atomistische wereldbeschouwing niet vinden kan. Het is niets dan een spinwebbe, dat schittert zoolang het door den glans van het stelsel beschenen wordt, maar weg wordt gevaagd zoodra de stormwind den glans van het stelsel verdooft.

DR. A. K.

„God en de Mammon".

> Geen huisknecht kan twee heeren dienen; want òf hij zal den éénen haten, en den anderen liefhebben; òf hij zal den éénen aanhangen, en den anderen verachten. Gij kunt God niet dienen en den Mammon.
> Luc. 16 : 13.

Niet alle geld is Mammon.

Mammon wordt 't geld dan eerst, zoo zijn *bijna-almacht* voor ons besef hooger dan de oneindige almacht van onzen God komt te staan. Denk u een schatrijk man die krank ligt tot stervens toe. Nu hoort hij, dat er over zee een arts is, die kranken als hij genas. Dien man te laten overkomen, kost enorm. Doch dat hindert niet. Hij kan het betalen. En nu is het de vraag: Rust nu de hoop op beterschap bij den rijkaard op zijn God, tot wien hij bidt, of bidt hij ook wel, maar toch zoo dat zijn eigenlijke hoop niet op zijn God, maar op dien dokter uit Amerika rust? Rust zijn hart in den man uit het verre land, òf in zijn God die dien man bekwaamde en hem zelf 't geld schonk om dien man te kunnen ontbieden? Zoo 't eerste, dan knielt hij voor Mammon, zoo 't laatste, dan knielt hij voor zijn God.

Alles komt hier aan op die *bijna*-almacht van het geld.

Onderschat die aan almacht grenzende macht van het geld niet. Geld is een ruilmiddel, een koopmiddel, een middel om invloed te krijgen, een middel om anderer wil voor uw wil te doen buigen, een middel om uw zin door te zetten, om over alles te beschikken, om te doen wat u lust en gevalt. Voor geld ruilt ge alles in. Wie maar over geld zonder eind beschikt, vindt, waar hij ook komt, alles gereed en kan schier overal en op elk gebied als heer en meester optreden. Al het stoffelijke kan hij door geld zich toeëigenen. Schier aller menschen dienst kan hij door geld opvorderen, zoo de som die hij betaalt, maar hoog genoeg loopt. En nu eenmaal in zijn omgeving onder menschen zonde op allerlei manier rondwaart, stelt geld hem evenzoo in staat, om zijn boozen lust bot te vieren, anderen tot zonde te verleiden, en met zijn geld het heilige in het aangezicht te slaan. Natuurlijk, er is een grens. God kan in zijn almacht ten leste ook den millioenair, ja, den milliardair, doen bukken, tot hij hulpeloos nederligt. Maar in het gewone leven genomen, en zoolang de levenskracht niet gekrenkt noch gebroken is, kan in het algemeen gezegd, dat door geld alles te verkrijgen is en dat de macht van 't geld elken tegenstand breekt.

Het is geen *almacht* die in 't geld zit, maar onder gewone omstandigheden toch een *bijna*-almacht, en het is hierop dat satan aast, om u door het geld geestelijk om koud te helpen. Ook alle geld-zonde gaat van satan uit. Ziet hij, dat ge op macht en op genot belust zijt, dan doet hij u 't goud zoolang voor uw zielsoog glinsteren, tot de *bijna* almacht van 't geld vat op u krijgt. Zóó dat de idee: Met geld kan ik in alles mijn zin, in alles mijn wil doorzetten en alles genieten, — uw hart geen rust meer laat. En dan denkt ge, dat het geld u zal dienen, maar de uitkomst is altoos omgekeerd. De macht, waarop satan u belust maakt, zit niet in u, maar in uw geld. Viel uw geld weg, dan was uw macht weg. Dit nu maakt, dat niet uw geld u, maar gij uw geld moet dienen. En is dan tenslotte het oogenblik gekomen, dat gij u *buigen* gaat voor uw geld, dan is het uit met u, dan smelt het vertrouwen op uw God uit uw ziel weg, en dan is uw geld *de Mammon* geworden, d.w.z. de afgod waarvoor ge knielt

En of ge dien dan noemt Plutus, of een Brandkast, of Mammon, of het „lieve gelletje", het is al om 't even, Mammon neemt dan ook in uw hart de plaats in, die uw God alleen in uw hart bezitten mag. De macht van uw God is dan ook voor u getaand en ondergegaan, en de macht van Mammon is 't waar uw innerlijk vertrouwen in rust.

Voor tweeërlei vraag staat ge dus. De eerste is, hoe aan 't geld te komen, en de tweede, wat met uw geld te doen.

Zoolang in uw besef God nog boven Mammon staat, deinst ge terug voor elk middel om geld te krijgen, dat uw God vervloekt. Maar kentert dit, en komt in uw hart Mammon boven God te staan, dan stapt ge ten leste over alles heen; dan is eerlijk of oneerlijk voor u geen vraag meer; dan komt 't alleen op slimheid en sluwheid om u te verrijken, aan; dan is elk middel u goed genoeg, zoo 't u maar weer rijker maakt; ja, dan deert het u niet of ge slachtoffers maakt. Dit begint dan in 't kleine en gaat straks voort tot het groote. Altijd maar naar u toe trekken. Meer krijgen, bij wat ge reeds hadt. Opleggen. Zedelijke keur is er dan niet meer. Als 't maar lukt, acht ge u gerechtvaardigd. Ge wordt dan tusschen tweeërlei wil geslingerd. Tusschen den wil van uw God, die stipte trouw en eerlijkheid eischt, en den wil van Mammon, wiens geldzucht nooit verzadigd wordt. Eerst hinkt ge nog op twee gedachten. Nu eens laat ge u door den wil van uw God besturen, en dan weer geeft ge aan satans wil gehoor. Maar al spoedig komt de overhelling naar Mammon. Die overhelling wordt al sterker. En het eind is, dat de wil van uw God geheel in 't vergeetboek raakt, Mammon u de wet stelt, en ge al wat Mammon u instookt, doet.

En dan is de zaak beslist. Dan is Mammon u tot uw god geworden, die in uw hart en leven de plaats inneemt die alleen uw God innemen moet. De wereld noemt dit dan wel een *afgod*, maar voor u is die afgod uw werkelijke *god*, en dien god dient ge dan met een trouw en een volharding, die uw vroeger als kind uw God dienen beschaamt.

Dan slaapt ge op uw kapitaal, op uw bezit, op uw inkomen, en niet als satan aan uw geloof tornt, maar als een dief of ongeval uw kapitaal verslond, zoudt ge de ellendigste aller menschen zijn.

Het verweer hiertegen nu ligt juist in de tweede vraag, waarop we doelden; in de vraag namelijk, *wat ge met uw geld doet*.

De potter doet er niets mee. Hem is 't enkel om het bezit van het geld te doen. Hoe meer geld, hoe meer macht; niet om die macht te gebruiken, doch alleen om te weten en te kunnen zeggen: Zooveel heb ik, en en ook wel om er voor bekend te staan. Uit den potter kan de vrek komen. Het hoeft niet, maar 't gebeurt, zoo „de lust in de macht", omslaat in lust voor het goud zelf. Maar in verreweg de meeste gevallen blijft de vrek in de geboorte steken, en is men er op uit, om door zijn geld te schitteren in weelde, door zijn geld hoog in de wereld mee te leven, door zijn geld steeds genot zonder grens te genieten. En dan liefst door wat contributie en inschrijving nog als philantaroop bekend te staan.

Want weet wel, ook door uw liefdegaven, ook al doet ge mild, zijt ge nog van Mammon niet af. Of een parvenu met een diamant aan elken vinger loopt, of wel dat gij gaarne vooraanstaat in liefdadigheidswerken, 't scheelt wel iets, maar toch o, zoo weinig. Niet voor wie er van trekt, maar *voor u*. Of ge u siert met edel gesteente of siert met wat de wereld als „edele daad" looft, voor u blijft 't al egoisme, zoolang het doel om te pronken bij u voorzit.

En dit nu hangt aan de diep insnijdende vraag, die niet de wereld, maar die de Heilige Schrift stelt: Voelt ge u eigenaar of rentenier? Is uw geld primordiaal *van* u, dan is 't ook *voor* u, en zijt ge geen rekenschap schuldig van 't gebruik, en blijft ge koorknaap van Mammon.

Dringt daarentegen de geheel andere gedachte in uw ziel, dat 't al gekregen, u geschonken, u toevertrouwd goed is, waarvan ge den eenigen Eigenaar rekenschap hebt te geven, dan slaat op eens het blaadje voor u om. Niet, versta dit wel, omdat ge 't zegt, en in gesprekken God als eenig Eigenaar eert. Dat kan 't begin zijn van 't goede, maar is nog het goede zelf niet. Daartoe komt het eerst, als ge in uw hart al uw goed kwijt zijt, zelf niets meer bezit, en geheel beheerscht wordt door de overtuiging, door de vaste overtuiging, dat *rentmeester* te zijn hier op aarde uw ambt is, en daarom een heerlijk ambt, omdat het u maakt tot rentmeester van uw God.

Dit alles maakt vrij. Vrij van satan, vrij van Mammon, vrij van uw geld. De betooverende kracht, waarmee uw geld u eerst vast hield, is dan gebroken. Vrij, en zonder vreeze, gebruikt ge dan uw geld om zelf te leven en de edele genietingen van het leven te smaken. En voorts zijt ge verzorger van alles wat in het huis uws Gods om verzorging roept. Niet door maar gedachteloos te geven, maar door zóó 't te besteden, dat Gods naam geheiligd worde, dat zijn koninkrijk er door komen mag, en dat in 't eind niet aan u, maar aan uw God, wiens rentmeester ge zijt, de tol der dankbaarheid wordt betaald.

DR. A. K.

Amsterdam, 30 Juni 1911.

Onze „Universiteitsdag" — want zoo heeft ons volk terecht de jaarlijksche vergadering van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs gedoopt — zal ditmaal te Zwolle worden gehouden.

Al is de vraag wel eens gedaan, of het niet wenschelijk zou wezen voor deze saamkomsten een plaats te kiezen meer in het centrum van ons land gelegen, waar de vrienden onzer Hoogeschool uit alle deelen des lands gemakkelijker saam konden komen, toch hebben Directeuren met de goede gewoonte niet willen breken, om telkens van vergaderplaats te wisselen en daarbij beurtelings elk der provinciën aan de orde te laten komen. Onze Hoogeschool heeft de sympathie en liefde noodig van al de Gereformeerden uit heel ons land. En nu is er zeker practisch geen beter middel om den reeds bestaanden band te versterken en tegelijk nieuwe vrienden te winnen, dan dat de mannen, die aan onze Hoogeschool verbonden zijn, in elke provincie optreden, om daar het pleit te voeren voor hare beginselen en aldus de liefde voor haar streven op te wekken. Daarom was het wel noodig, dat Zwolle, waar de laatste jaarvergadering in 1898 gehouden werd, weer aan de beurt kwam. En bovendien is Zwolle ook met het oog op de vrienden der Vrije Universiteit in de noordelijke provinciën zeker een geschikte plaats van samenkomst.

Het programma voor deze samenkomst, door directeuren vastgesteld, luidt aldus.

Op Woensdag 5 Juli des avonds te 7½ ure zal een bidstond gehouden worden in de Plantagekerk door Dr. A. Kuyper Jr., predikant van Rotterdam, na afloop waarvan aan leden en begunstigers gelegenheid zal worden geboden in gezellig samenzijn elkaar te ontmoeten in de Buiten-Société.

De jaarvergadering zelve zal plaats vinden Donderdag 6 Juli des morgens te 10 ure eveneens in de Buiten-Société. De leiding dezer vergadering is opgedragen aan den Curator Mr. S. de Vries. Een zeer gelukkige keuze, want ieder die onzen Amsterdamschen Wethouder van Onderwijs kent, weet, hoe uitnemend geschikt hij is, om een vergadering te leiden. Een afzonderlijk onderwerp van behandeling is ditmaal door Directeuren niet aan de orde gesteld. Daardoor zal er te meer gelegenheid zijn, om naar aanleiding van het jaarverslag broederlijk van gedachten te wisselen en de belangen der Vrije Universiteit saam te bespreken.

In de openbare meeting, die des namiddags te 2 ure in hetzelfde gebouw zal gehouden worden, en waar gelegenheid tot debat zal worden gegeven, zal Prof. Dr. J. Woltjer spreken over de *Natuurkundige Faculteit aan de Vrije Universiteit*. Reeds de keuze van dit onderwerp toont, dat directeuren met kracht aan den verderen uitbouw der Vrije Universiteit denken. Nauwelijks is nog de grondslag gelegd voor de stichting der Medische Faculteit, of ze vragen reeds de aandacht voor de Natuurkundige Faculteit. Metterdaad hangen deze beide faculteiten dan ook zoo nauw met elkander saam, dat de stichting van de eene faculteit zonder de andere nauwelijks denkbaar is. Al verplicht de Wet op het Hooger Onderwijs de Vrije Universiteit eerst na afloop van tweemaal 25 jaar om het aantal harer faculteiten volledig te hebben en al mag de behoefte aan een Medische Faculteit zich uit practisch oogpunt het meest doen gevoelen, toch vergete men tweeërlei niet. Vooreerst, dat de groote strijd der beginselen veel meer nog de natuurkundige wetenschap dan de medische raakt en het daarom zoo broodnoodig is, dat de Vrije Universiteit ook op dit gebied kunne optreden om het pleit voor onze Christelijke wereldbeschouwing op te nemen. En ten tweede, dat de Medische Faculteit, gesteld zelfs dat ze het door de wet voorgeschreven aantal hoogleeraren bezat, toch niet één doctor zou kunnen afleveren, zonder dat eerst een Natuurkundige Faculteit wordt gesticht. Om tot de medische colleges te worden toegelaten, moet men toch eerst examen in de natuurkunde hebben gedaan. Zonder een Natuurkundige Faculteit te bezitten, zou de Vrije Universiteit derhalve geen enkel student tot doctor in de medicijnen kunnen promoveeren. Want de Wet op het Hooger Onderwijs staat niet toe, dat een student dit examen in de natuurkunde aan een Rijks Universiteit aflegt, om daarna aan onze Hoogeschool zijne studiën voort te zetten. En zelfs al ware dit door een wijziging in de Wet te veranderen, dan nog zou het zeker niet wenschelijk zijn, onze toekomstige doctoren eerst bloot te stellen aan de gevaren, die het volgen van het onderwijs in de Natuurkunde door ongeloovige hoogleeraren biedt.

Het is daarom met het oog op de toekomst onzer Hoogeschool wel noodig, dat de vraag met ernst aan de orde wordt gesteld: hoe komen we aan een natuurkundige faculteit? Juist bij deze faculteit, evenals bij de medische, staat onze Hoogeschool echter voor het uiterst moeilijke vraagstuk, dat het niet voldoende is daarvoor hoogleeraren te benoemen, maar dat er ook noodig zijn laboratoria, instrumenten enz., die schatten geld zullen kosten. De voorlichting van een man als Prof. Dr. J. Woltjer, die door zijn universeele kennis ook op dit gebied zoo uitnemend in staat is om advies te geven, zal daarom met belangstelling worden tegemoet gezien en zeker niet weinig er toe bijdragen, om licht over dit vraagstuk te verspreiden.

Zij er daarom ook op deze jaarvergadering een trouwe opkomst van allen, die onze Hoogeschool liefhebben. Worde er veel voor haar gebeden, en neme ook de offervaardigheid voor haar toe. Ze heeft zulk een heerlijke en hooge roeping van God den Heere ontvangen, maar zal ze die roeping kunnen vervullen, dan moet ze gedragen worden door de liefde en het gebed van ons Gereformeerde volk. Ga daartoe van dezen Universiteitsdag weer een bezielende kracht uit, doordat ons volk het voelt, dat onze Hoogeschool de roeping, die God op haar gelegd heeft, in de kracht des Heeren vervullen wil.

Het jaarverslag van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs, dat dezer dagen aan de leden en begunstigers werd toegezonden, geeft zeker in menig opzicht stof tot dank.

Al was het afgeloopen jaar, gelijk Directeuren opmerken, een „stil jaar", het was toch een jaar van grooten zegen, omdat èn de Vereeniging èn de School, die van haar uitgaat, ongestoord konden voortwerken aan haar arbeid, en niet een der Directeuren, Curatoren of Hoogleeraren door den dood ons ontnomen of door krankheid verhinderd werd zijn taak te vervullen.

Met blijdschap zal voorts vernomen worden, dat Directeuren met ernst op een zoo spoedig mogelijke uitbreiding der Medische faculteit bedacht zijn en ook wenschen over te gaan tot stichting eener Natuurkundige faculteit. Moge daarbij versterking der andere Faculteiten intusschen niet uit het oog verloren worden. De Theologische faculteit, die door het sterven van Prof. Biesterveld en door het emeritaat van Prof. Rutgers, zulke ernstige verliezen leed, behoeft wel in de eerste plaats dringend aanvulling. Maar ook de Juridische faculteit moet worden uitgebreid, opdat ze het doctoraat in de Staatswetenschap kunne verleenen. En de Literarische faculteit vraagt evenzeer om vermeerdering van het aantal harer hoogleeraren, al was 't alleen maar, opdat de geschiedenis van ons vaderland aan onze Hoogeschool onderwezen worde.

Zal zulk een uitbreiding van de Universiteit mogelijk wezen, dan dient echter in de eerste plaats gezorgd te worden voor versterking van hare financiën. Het budget sluit ook dit jaar met een tekort van *f* 3791.46; en dat dit tekort niet veel hooger is, ligt alleen daaraan, dat de bestaande vacature in de Theologische faculteit nog niet is vervuld. Anders zou het nadeelig saldo meer dan *f* 8000 hebben bedragen.

In hoofdzaak is dit tekort daaraan te wijten, dat de contributiën de laatste jaren regelmatig achteruit zijn gegaan. Er heeft met het vijf-en-twintig-jarig jubileum aan de Vrije Universiteit een krachtige actie plaats gevonden, waardoor het aantal contributiën van *f* 23568,39 in 1904 tot *f* 27073,57 in 1907 steeg; maar na dien tijd verflauwde blijkbaar de ijver en daalde het cijfer regelmatig. In 1908 bedroeg het *f* 26652,89; in 1909 *f* 25487,99; in 1910 *f* 25364,56½; zoodat de inkomsten in drie jaar tijds met ongeveer *f* 1700 zijn achteruitgegaan. Nu staat daar ongetwijfeld tegenover, dat de contributies voor de medische faculteit, die afzonderlijk beheerd worden, thans een bedrag aanwijzen van *f* 3557.35 zoodat de totaalsom der contributien komt op *f* 28922,11, maar wanneer de medische faculteit wordt uitgebreid door benoeming van nieuwe hoogleeraren, zal ook op deze post een belangrijk tekort ontstaan, waarvoor de Generale kas der Vereeniging zal moeten worden aangesproken.

Gelukkig valt, wat de collecten der Gereformeerde Kerken betreft, een voortdurende stijging te constateeren. In 1905 bedroegen de collecten fl. 13 741.96; in 1910 fl. 14 608.16; dus een vermeerdering in vijf jaar van ongeveer fl. 1000. Maar hoe dankbaar dit feit ook stemmen moge, men vergete niet, dat deze toename in hoofdzaak daaraan te danken is, dat de kleinere kerken trouwer collecteeren. In de grootere kerken daarentegen nemen de collecten regelmatig af. Amsterdam gaf in 1907 fl 521; in 1908 fl 698; in 1910 fl 462; Overtoom, dat in 1907 fl. 152 collecteerde, gaf in 1910 fl. 103. Utrecht daalde van fl. 481,84 in 1907 op fl 279,69 in 1910. Arnhem van fl 82.79 in 1908 op fl 26,91 in 1910. Leiden van fl. 121.47½ in 1907 op fl. 56.60 in 1910. Nu kan dit verschil ten deele daaraan liggen, dat de collecten niet overal op tijd zijn afgedragen, maar waar het verschijnsel zich bij schier alle grootere Kerken voordoet, wijst dit toch op een achteruitgang, die te betreuren is.

Omtrent hetgeen Ds. C. L. D. van Coevorden Adriani in zijn testament tot steun van de Vrije Universiteit beschikt heeft, brengt het verslag geen nadere mededeelingen, omdat naar den wensch van den overledene niet anders dan met stillen dank hiervan gewaagd mag worden. Het zou ook ons daarom niet voegen, hieromtrent in het publiek nadere mededeelingen te doen. Maar al zou het bedrag, dat uit deze stichting de Vrije Universiteit jaarlijks ten goede komt, metterdaad een belangrijke aanwinst blijken, dan mag toch nooit vergeten, dat de stichting van een natuurkundige faculteit alleen reeds zoo hooge kosten met zich zou meebrengen, dat deze nieuwe bron van inkomsten reeds daarvoor *niet* voldoende zou wezen. Voor de noodzakelijke uitbreiding van de Universiteit moge deze testamentaire beschikking een welkome bijdrage bieden, maar vermeerdering van de contributiën blijft daarom niet minder noodzakelijk. En niemand zegge, dat dit niet kan of dat het uiterste reeds bereikt is. Voor de Zending brengen onze Gereformeerde Kerken jaarlijks meer dan een ton bijeen, die in hoofdzaak door de collecten verkregen wordt. Waarom zou dan eenzelfde bedrag ook niet kunnen opgebracht worden voor onze Gereformeerde Universiteit?

Wat de stichting van een nieuw gebouw betreft, waarvan de noodzakelijkheid vooral door Prof. Woltjer op de jaarvergadering te Arnhem met kracht bepleit is, deelen Directeuren mede, dat van de *f* 50.000 noodig om den bouw te beginnen, thans *f* 29.465.29½ aanwezig is. Iets meer dus dan de helft, maar zeker niet genoeg.

Ten slotte zij uit het verslag nog medegedeeld, wat Directeuren opmerken over het toelaten tot de Vrije Universiteit van studenten, die onze beginselen niet zijn toegedaan. Ze schrijven dienaangaande:

> De deuren van de collegezalen in onze universiteit staan voor allen open, vanwaar zij ook komen en wat zij ook zijn; ook al zijn zij niet met ons van gelijk inzicht en gaan zij uit van andere beginselen dan wij.
>
> Of zij straks de graden zullen kunnen verwerven, welke onze hoogeschool verleent, is een andere kwestie, welke deze hier aangeroerde zelfs niet raakt.
>
> Natuurlijk is het onze wensch, dat allen er zullen komen om de beginselen lief te hebben, van welke wij uitgaan; en dienovereenkomstig eenen werkkring zullen zoeken en vinden, welke met die beginselen in overeenstemming is.
>
> Maar wij eischen dat niet te voren; en dus kan het verschijnsel zich voordoen — van den aanvang af is met die mogelijkheid gerekend — dat wie aan onze universiteit de colleges volgde, straks heengaat om leeraar te zijn aan eene school, welke niet op den grondslag staat, waarop wij staan; of om voorganger te zijn en te arbeiden in een kring, welks grondslagen geheel verschillen van die der Gereformeerde kerken.
>
> Dat zal ons dan leed kunnen doen, doch geene aanleiding zijn om de tot dusver gevolgde gedragslijn te wijzigen.
>
> Aan allen, die zich aanmelden en voorts aan den regel der universiteit zich conformeeren, gelegenheid te geven de lessen der hoogleeraren te volgen, behoort tot het doel, dat van meet af ons voor oogen stond.
>
> Hoe meer ook in dat opzicht onze school aan dit doel mag beantwoorden, in de hoop dat ook daardoor nog die afwijken, zich bij ons voegen, hoe liever ons dat zijn zal.

We zijn dankbaar, dat Directeuren ook op dit punt toonen, zoo beslist en kloek het standpunt van de Vrije Universiteit te willen handhaven.

De welsprekende pleitrede, die Prof. Du Toit in zijn inaugureele oratie hield voor de wederinvoering der profetie in onze Gereformeerde Kerken, zal niet nalaten indruk te maken en doet de vraag opkomen, in hoeverre het metterdaad wenschelijk zou weren, dit instituut, dat in de 16e eeuw in ons kerkelijk leven een niet onbelangrijke rol heeft gespeeld, weder te herstellen? Is metterdaad, gelijk Prof. Du Toit meent, in deze profetie een kostbaar kleinood aan onze Kerken geschonken geweest, dat zij zich ten onrechte lieten ontglippen, of heeft de historie een rechtvaardig oordeel geveld, toen ze deze profetie na korten bloei overal liet uitsterven, en zou het zelfs niet zonder gevaar wezen haar weder in het leven te willen terug roepen?

Ten principale wordt deze quaestie natuurlijk voor ons beheerscht door de vraag, of wat de Heilige Schrift aangaande de Nieuwe Testamentische profetie ons leert, metterdaad bedoeld is als een blijvende instelling voor de Kerk aller eeuwen; zoo ja, dan is het pleit beslecht, en hebben we in stipte gehoorzaamheid aan Gods Woord ons te haasten deze profetie in al onze Kerken weder in te voeren; zoo neen, dan zou het juist tegen Gods ordinantie ingaan, te willen perpetueeren wat door God slechts geschonken was voor een bepaalden tijd.

Of om het nog scherper uit te drukken, we zijn het met Prof. Du Toit geheel eens, dat de grondgedachte van het Gereformeerde Kerkrecht daarin schuilt, dat het de Kerk institueeren wil niet naar menschelijk goedvinden, maar naar het model, dat God zelf ons daarvoor schonk in Zijn Woord. Juist omdat de Kerk niet een menschelijke maar een Goddelijke stichting is, zijn we voor de inrichting der Kerk, voor hare ambten, sacramenten, samenkomsten, functies enz., gebonden aan de regelen, die Christus hiervoor ons gegeven heeft. De Nieuw-Testamentische Kerk, door de Apostelen geïnstitueerd, is daarom voor ons het model, waarnaar de Kerk zich altoos heeft te richten, om aan haar roeping getrouw te kunnen zijn. Indien ook maar één element, dat naar Goddelijk bestel tot het instituut der Kerk behoort, ontbreekt, dan beantwoordt de Kerk niet aan den door God gegeven norm en kan ze ook haar taak niet volkomen vervullen. Het is ongetwijfeld dit motief geweest, dat Zwingli, à Lasco, John Knox c. a. bewogen heeft om de profetie weer in de Kerk in te voeren, omdat in de Apostolische Kerk deze profetie gevonden werd en zelfs zoo sterk op den voorgrond treedt, dat de Apostel Paulus een geheel hoofdstuk in den brief aan de Corinthiers aan haar wijdt. En op dienzelfden grond meent ook Prof. Du Toit, dat het herstel der profetie in de Kerk onzer dagen met beslistheid moet worden aangeraden.

Toch zal ieder, die iets dieper nadenkt, wel gevoelen, dat men met een beroep op wat in de Apostolische Kerk *bestond*, hier niet volstaan kan. In de Apostolische Kerk dient scherp te worden onderscheiden tusschen hetgeen exceptioneel was, alleen voor de stichting der Kerk bedoeld was, daarom een tijdelijk karakter had, en datgene wat tot de grondstructuur van de Kerk behoorde, onmisbaar is voor haar levensfunctiën en daarom een blijvende beteekenis heeft. Het is de groote fout van de zich noemende Apostolische gemeente, dat ze dit onderscheid uit het oog verloor en daarom in een letterlijke kopie van de Apostolische Kerk haar kracht zocht. De ambten van Apostel, Evangelist enz., die in de eerste Christelijke Kerk werden gevonden, zijn evenmin als de bijzondere geestesgaven of charismata, waardoor de oudste Kerk schitterde, zooals de gave van gezondmaking, van het spreken in vreemde talen, van het doen van wonderen enz., door God als blijvend bezit voor de Kerk bedoeld. Deze buitengewone ambten zijn, nadat ze Gods raad hadden vervuld, vanzelf weggevallen; en ook de buitengewone geestesgaven, na den Pinksterdag in de gemeente uitgestort, hebben vanzelf opgehouden. Elke poging om deze buitengewone ambten weer in te stellen of deze buitengewone geestesgaven in de gemeente weer op te wekken, leidt in de practijk tot al die dwaasheden, die men in de zich noemende Apostolische gemeente zien kan.

Nu lijdt het wel geen twijfel, dat Calvijn volkomen gelijk heeft gehad, toen hij in tegenstelling met Zwingli de *profetie* tot deze buitengewone en daarom slechts voor de eerste Christelijke Kerk bestemde charismata rekende. De vraag, in hoeverre de profetie een bepaald *ambt* was, dan wel een geestesgave, die ook buiten het ambt om aan de gewone geloovigen geschonken werd, laten we thans rusten, hoezeer ook deze vraag voor het wederherstellen van de profetie van groot belang is. Maar hetzij deze profetie een bepaald ambt was of een geestesgave aan gewone geloovigen geschonken, het beeld dat ons van deze profetie in het Nieuwe Testament geteekend wordt, heeft zeker niets gemeen met wat men later in de Gereformeerde Kerk op voetspoor van Zwingli de „profetie" genoemd heeft. De profetie wordt in het Nieuwe Testament steeds in één adem genoemd met de gave van de glossolalie of het spreken in vreemde talen, met de gave der gezondmaking en met andere charismata, die een buitengewoon karakter droegen. De profetie bestond niet daarin, dat een gewone geloovige een stichtelijke toespraak hield of dat een apart daartoe aangesteld ambtsdrager een gedeelte van Gods Woord verklaarde en de geloovigen daarover te oordeelen hadden, maar was een geïnspireerd spreken door de kracht des Heiligen Geestes, waarbij soms, evenals bij de Oud-Testamentische profeten, zelfs de toekomst voorspeld werd. Juist dat wondere en onmiddellijke element nu van het „door den Heiligen Geest geïnspireerd worden" dat den grondtrek van de profetie vormt, heeft thans evenals het wonder van de glossolalie en van de genezing der kranken opgehouden. Calvijn, die veel beter exegeet was dan Zwingli, heeft dit van meet af doorzien, en daarom verklaard, dat de *profetie* in de Kerk niet kon hersteld worden. En de nieuwere uitleggers gaan hierin met Calvijn volkomen accoord. De taak der profetie was, zooals men deze thans gewoonlijk opvat, om zoolang de Schriften des Nieuwen Testaments nog ontbraken, door rechtstreeksche inwerking des Heiligen Geestes het Woord Gods aan de gemeente te verkondigen. Zoodra het Apostolisch getuigenis in de Schriften des Nieuwen Testaments was neergelegd en daarmee de nieuwe openbaring Gods in boekvorm aan de geheele Kerk was geschonken, verviel daarmede de taak der „profetie" en trad daarvoor in de plaats de gewone en regelmatige bediening des Woords. Voor een afzonderlijk ambt van *profeet*, zooals Zwingli dit in Zurich invoerde, à Lasco het te Londen wilde

herstellen en ook het Convent van Wezel dit in onze Gereformeerde Kerken in Nederland wilde invoeren, is daarom in de Kerk geen plaats. Feitelijk kwam dit later ingevoerde profetenambt dan ook daarop neer, dat enkele personen werden aangesteld om de Schrift in de grondtalen te verklaren voor studenten in de theologie en dan practisch toe te lichten voor de Gemeente. Zulk een wetenschappelijke verklaring van de Schrift in de grondtalen behoort thuis op de School, in het ambt der Hoogleeraren en heeft met de Nieuw-Testamentische profetie niets gemeen. Al wat Zwingli aangevoerd heeft tot steun van deze nieuwigheid, dat het „spreken in vreemde talen" of de glossolalie met deze profetie in verband stond en thans moest voortgezet worden, doordat de profeten de H. Schrift in het Hebreeuwsch en Grieksch voorlazen, is niet anders dan exegetisch geknoel geweest, en is lijnrecht in strijd met wat de Apostel ons in I Cor. 15 leert. En de practicale verklaring en uitlegging voor de gemeente van bepaalde bijbelboeken naar vaste volgorde, is de taak van den gewonen Bedienaar des Woords en eischt volstrekt niet, dat daarvoor nog een afzonderlijk ambt zal worden ingesteld. Aanvankelijk moge men dan ook in de Gereformeerde Kerken onder den invloed van Zwingli er wel aan gedacht hebben om dit ambt van *profeet* weer te herstellen, maar op den duur heeft de juistere en betere exegese van Calvijn de overhand gekregen, en in alle Gereformeerde kerkenordeningen uit later tijd wordt over dit zonderlinge „ambt van profeet" niet meer gesproken.

Of men daarom in deze 16e eeuwsche „profetie" niet te doen heeft gehad met een element, dat op zich zelf waardeering verdient, en dat ook voor onze tijden nog nagevolgd zou kunnen worden, laten we thans in het midden. Wat we thans alleen duidelijk wilden maken, is, dat de naam *profetie* zeker niet voor de zaak deugt en dat elk beroep op de Nieuw-Testamentische profetie om daarmede deze 16e eeuwsche profetie te verdedigen, niet opgaat. Het sticht alleen verwarring en het wischt de grens uit tusschen het buitengewoon karakter der charismata in de eerste Apostolische Kerk en het gewone karakter van de bediening des Woords, wanneer men deze profetie op nieuw wil invoeren.

DR. H. H. K.

Voor Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank ontvangen: Geref. Kerk Rotterdam gevonden collecte Ammanstraat ƒ 1; van den heer H. V. te 's Gravenhage, Nicol.str. ƒ 2.50.

Vriendelijk verzoeken wij onzen scholen te willen gedenken.

Ds. J. H. HOUTZAGERS.
Kootwijk. *voorzitter.*

Vereenigingsleven.

CONCENTRATIE.

Onlangs werd er door ons op gewezen, dat de toestand van het Christelijk onderwijs nog geenszins zóo is, dat van rechts gelijkheid met het openbaar onderwijs kan worden gesproken.

Deze zienswijze werd 'n paar maanden geleden verdedigd in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, waar op 21 Dec. 1910 de heer Van der Molen ongeveer aldus sprak:

De volledige oplossing van het subsidiestelsel zal moeten dienen tot grondslag van een goed volksonderwijs. Het vraagstuk is nog allerminst opgelost, zoolang de gemeentekas gesloten blijft voor het bijzonder onderwijs. Dat is een stuitende ongelijkheid. Moet men daarvoor nu den schoolstrijd heropenen? Niet in den ouden vorm. Het komt aan op rechtvaardige toepassing van het stelsel van rechtsgelijkheid, op voortzetting van de onderhandelingen over het vredestractaat. Vooral in de groote steden, met de groote scholen, is het subsidievraagstuk buitengewoon belangrijk, wijl men daar, bij het openbaar onderwijs, reeds lang gebroken heeft met het wettelijk maximum van 55 leerlingen per onderwijzer en tal van surnumeraire onderwijzers heeft, die geheel ten koste van de gemeente komen, daar het Rijk er geen subsidie voor betaalt. Het bijzonder onderwijs kan niet bij het openbaar onderwijs ten achter blijven en sou dus dienzelfden weg moeten opgaan, maar dit zou het gevolg hebben, dat de ouders en belangstellenden weer meer moesten bijpassen.

Dit alles geldt zelfs voor een stad als Utrecht, waar meer leerlingen op de bijzondere dan de openbare scholen gaan, en niettemin de kosten van deze laatste geheel worden bestreden uit de gemeentekas. En nu gaat het hier niet om kleine sommen. In Amsterdam b.v. kostte in 1909 het openbaar onderwijs ruim 3 millioen gulden, en na aftrek van de rijksbijdrage en het schoolgeld, bleef er voor de gemeente nog 2 1/3 millioen te betalen over. Waar er 63.302 leerlingen waren, kostte iedere leerling de gemeente dus ƒ 35.46. Op de bijzondere scholen gingen dat jaar ruim 25.800 leerlingen, zoodat, naar denzelfden maatstaf berekend, de gemeente daarvoor zou hebben moeten betalen ƒ 860.876. Dat dit niet geschiedt, is een rechtsongelijkheid, die de ontwikkeling van het bijzonder onderwijs tegenhoudt, en die remmend werkt op de oplossing van de groote onderwijsproblemen van den laatsten tijd.

Temeer omdat we bovendien nog hebben de ongelijkheid ter zake van de bouwkosten, welke ongelijkheid even storend en belemmerend werkt. Deze ongelijkheden zullen moeten worden opgelost; zoolang ze blijven bestaan, zal er strijd blijven....

Aldus ongeveer de heer Van der Molen, die een uitnemend werk deed, door er op te wijzen, met name wat betreft de groote steden, dat er geen sprake is van zwemmen in het geld door het bijzonder onderwijs.

Voorshands zal er wel geen denken aan zijn, dat de ongelijkheid tusschen openbaar en bijzonder onderwijs zal verdwijnen. Voor het oogenblik althans kan er volgens Minister Heemskerk geen sprake van wezen, van de Regeering te verlangen, dat zij thans reeds moet komen met een oplossing van dit vraagstuk en wel in den zin van gemeentelijke subsidieering van het bijzonder onderwijs.

Intusschen is het geldvraagstuk niet het eenige moeilijke, waarvan het bijzonder onderwijs in de groote steden de oplossing heeft te zoeken.

Utrecht, dat meer kinderen op de bijzondere dan op de openbare school ziet gaan, levert wel het bewijs, dat de bestaande rechtsongelijkheden niet bij machte zijn om het geloofswerk, dat door het bijzonder onderwijs verricht wordt, tegen te houden.

Ook in andere groote steden geeft het bijzonder onderwijs een gezonden groei te zien, al is het ook volkomen waar, dat de ontwikkeling ervan geen gelijken tred houdt met de behoefte aan en de vraag naar plaatsing van kinderen op de bijzondere school. Dat leert bijv. Den Haag, waar men reeds drie jaar geleden geconstateerd heeft, dat er kinderen van Gereformeerden huize wachtende zijn op plaatsing op de bijzondere school, maar waar de nieuwe school, die aan de aanvraag moet voldoen, er nog niet is.

Er is echter een ander en misschien nog ernstiger bezwaar, waarmede het Christelijk onderwijs in de steden heeft te worstelen. Hoe meer scholen er namelijk komen, hoe meer behoefte er ontstaat aan mannen, die tijd en gelegenheid hebben om een werkzaam aandeel te nemen in het besturen der scholen.

Men kan vaak hooren klagen, dat men haast niet meer weet, hoe de bestuursplaatsen bezet moeten worden.

Dat is niet bevreemdend. Immers als men nagaat, dat iedere school een bestuur heeft bestaande uit 7 leden op z'n minst, dan moet men voor een 5-tal scholen, zal er eenige wisseling mogelijk zijn, en zal er eenige keuze openblijven, kunnen beschikken over een 70-tal mannen, die voor een bestuurslidmaatschap in aanmerking kunnen komen.

Daar komt bij, dat iedere nieuwe school, die in een stad verrijst, eenige contribuanten van de bestaande scholen aftrekt en naar zich toe haalt. Dit heeft niet al te groot finantieel bezwaar, indien men de oude scholen op goeden finantieelen grondslag gezet heeft, maar wel, als dit laatste niet het geval is, en in ieder geval is het in zoover bedenkelijk, als de deelnemers aan de schoolvergaderingen gaandeweg slinken.

„We kunnen geen mannetjes meer bij elkaar krijgen", en: „we kunnen geen bestuursleden meer vinden", dat zijn dan ook de klachten, die men den laatsten tijd maar al te veel moet hooren!

De vraag is dan ook, of er geen aanleiding en goede reden is, om in de toekomst in de groote steden zooveel mogelijk een concentratiestelsel in praktijk te brengen.

Dit kan aldus, dat men verschillende, natuurlijk gelijkgezinde, vereenigingen in elkaar oplost, zoodat zij één kas krijgen, één stel leden en begunstigers en één bestuur. Wel te verstaan één centraal bestuur, want uit dat centraal of hoofdbestuur kunnen dan verschillende commissies benoemd worden, waarvan elke belast is met de zaken van één school.

Men kan b.v., als men vijf scholen heeft, iedere school laten beheeren door drie bestuurderen, of wel door een commissie van drie leden, waarvan er twee leden van het centraal bestuur zijn, die zich een gewoon lid der vereeniging als derde assumeeren of zich een derde door het centraal bestuur of de vereeniging laten toevoegen. Dan krijgt men, als men één voorzitter, secretaris en penningmeester voor het generale beheer neemt, een bestuur van 13 of hoogstens 18 leden, in plaats van 5 besturen van 7 leden. Dat scheelt de helft!

Wil men deze centralisatie niet, dan kan men een uitweg zoeken door de besturen kleiner te maken. Vier of vijf man kunnen een school even goed besturen als zeven of meer.

Men kan dan trouwens nog wat verder gaan en het gebrek aan bestuurskrachten opheffen door te breken met het stelsel, dat, zoo niet in de theorie, dan toch in de praktijk gehuldigd wordt, het stelsel n.l., dat een vrouw geen bestuurslid eener Christelijke school kan zijn.

Er zijn vrouwen, die tijd en gaven genoeg hebben, om zich als bestuurslid eener Christelijke school hoogst nuttig en verdienstelijk te maken, al erken ik ook, dat bij de keuze van vrouwelijke bestuurasleden groote voorzichtigheid betracht zou moeten worden.

Echter bedenke men wel, dat deze laatste oplossing — beperking van het aantal bestuursleden en opname van vrouwelijke elementen — wel is een oplossing van het bezwaar, gelegen in het gebrek aan bestuurskrachten, maar niet van het bezwaar, dat veroorzaakt wordt door de verdeeling der finantieele krachten, en ook niet van het bezwaar, dat tot uiting gebracht wordt in de zooeven aangehaalde klacht, dat men op de ledenvergadering geen menschen meer bijeen krijgt.

Deze bezwaren worden alleen weggenomen door het concentratiestelsel, dat meerdere scholen onder één vereeniging brengt.

Officieele Berichten.

Het Bestuur van de Vereeniging van Predikanten van de Gereformeerde Kerken in Nederland heeft zich als volgt geconstitueerd: Prof. L. Lindeboom, Kampen, voorzitter; Ds. J. G. Kunst, Barendrecht, secretaris; Ds. F. Kramer, Beverwijk, penningmeester; Ds. J. Vonk, Maasluis, algemeen secundus en Dr. J. van Lonkhuijsen, Rijswijk.

Classis Gouda.

De classis Gouda vergadert D.V. op Dinsdag 1 Augustus a.s. (Noorderkerk Gouda, 's morgens 9 uur).

Punten voor 't agendum en stukken in te zenden bij den consulent der roepende kerk vóór Dinsdag 11 Juli a.s.

Namens de roepende kerk van Lekkerkerk:
E. J. WIENTJES, *consulent.*
Krimpen a/d Lek, 29 Juni 1911.

Classis Gorinchem.

Opgaven voor het agendum der classicale vergadering, die op den derden Woensdag der volgende maand staat gehouden te worden, zende men uiterlijk 16 dagen te voren in.

Namens den raad van de Geref. kerk van Gorinchem:

C. LINDEBOOM, *praeses.*
J. DEN BOEFT, *scriba.*
Gorinchem, 29 Juni 1911.

Kort verslag van de vergadering der classis Tiel op 17 Mei 1911.

De voorzitter laat zingen Ps. 89 : 8, leest Psalm 132 en gaat voor in gebed. Het moderamen bestaat uit Ds. v. Velzen, praeces, Ds. Davelaar, assessor en Ds. Sybrandy, scriba.

De credentiebrieven worden nagezien en in orde bevonden. Een tweetal kerken hebben een instructie, terwijl aan een tweetal diakenen keurstem wordt verleend.

De notulen worden gelezen en onder dankzegging aan den scriba goedgekeurd. Aan een broeder uit een der kerken zal worden bericht, dat de classis om verschillende redenen op zijn schrijven niet nader ingaat.

Bij de rondvraag naar art. 4 D. K. O. wordt uit een der kerken de vraag gedaan, om niet een bid- en dankuur, doch een bid- en dankdag te houden. Hoewel dit op zichzelf wel wenschelijk achtende, is de classis toch van oordeel, dat men in deze materie ook rekening dient te houden met allerlei plaatselijke toestanden en verhoudingen. Een tweetal kerken vragen vacaturediensten aan. Voor deze zaak worden benoemd Ds. Vonk en Sybrandy.

Thans komen in behandeling de voorstellen Zaandam en Ds. Sikkel inzake de opleiding.

De classis verzoekt aan de Prov. Synode van Gelderland, bij de Gen. Synode het voorstel in te dienen dat deze, met het oog op de verschillende gedachten, die aangaande de eenheid van opleiding in de Geref. kerken zijn openbaar geworden, geen voorstel in behandeling neme en de wenschelijkheid uitspreke, dat men de Theol. School rustig late voortwerken.

Tot afgevaardigden naar de Prov. Synode worden gekozen Dr. Keizer pr., met Ds. Sybrandy als sec.; Ds Koffijberg pr., met Ds. v. Velzen als sec.; ouderling Flier pr. met ouderling van Mombergen als sec.; ouderling Hulsteijn pr. met ouderling van Zandwijk als sec.

De quaestor deelt mede, dat de bijdrage voor classiskosten dit jaar met het oog op de Gen. Synode wat verhoogd zal moeten worden. Op het agendum van de e.k. classis zal het te storten bedrag voor iedere kerk worden vastgesteld. De aanvragen aan de Prov. Synode voor de bijdragen uit de kas naar art. 13 D. K. O. worden vastgesteld.

Inzake het aanhangige wetsontwerp betreffende de armenzorg betuigt de classis instemming met hetgeen in de brochure van Dr. de Moor blz. 47 v.v. is voorgesteld.

De stukken van Ds. Boersma, beroepen predikant te Geldermalsen, worden nagezien en in orde bevonden.

Bij de intrede van Ds. Boersma zal, zoo mogelijk, Ds. Koffijberg de classis vertegenwoordigen.

De collecten voor de e.k. class. vergadering, die D.V. den 15ten Woensdag van Sept. zal worden gehouden, worden opgegeven.

Hierna sluit de praeses de vergadering en gaat de scriba voor in dankgebed.

Namens de classis,
Ds. R. SYBRANDY, *h. t. scriba.*

Korte notulen classe Woerden 10 Mei 1911 te Alphen.

Ds. Warmenhoven opent namens de roepende kerk op gewone wijze de vergadering.

Het moderamen wordt waargenomen door Ds. Brouwer praeses, Ds. van Dijk scriba en Ds. van der Voet assessor.

De praeses verwelkomt Ds. Z. Hoek, predikant van Zevenhoven, die voor 't eerst de vergadering bijwoont. Dit broederlijk welkomstwoord wordt door Ds. Hoek beantwoord.

De notulen worden gelezen en na eene enkele opmerking goedgekeurd.

De kerk van Bodegraven, in de vorige vergadering als roepende kerk genoemd voor de part. synode, heeft met de kerk van Alphen gecorrespondeerd, die deze roeping op zich neemt.

Deze onderhandeling wordt goedgekeurd.

De kerk van Bodegraven verzoekt acte van ontslag voor Ds. Elshoven, bij zijn vertrek naar Rotterdam. Hieraan wordt voldaan.

Drie kerken vragen advies in tuchtzaken.

De kerk van Oudewetering aangewezen om de rekening na te zien van den correspondent voor het prov. weeshuis en voor de kas. En B. P. rapporteert dat de rekeningen zijn in orde bevonden.

Rapport over de zending geschiedt bij monde van Ds. Brouwer, waarop de classe besluit de pogingen te steunen, die aangewend worden tot het oprichten van een hospitaal te Wonosobo en tot de instelling van den medischen dienst. De kerken zullen onderzoek doen, wat kan toegezegd worden voor de oprichting en tot jaarlijksch onderhoud,

Het rapport der kerkvisitatie kan over het algemeen gunstig genoemd worden en getuigt van den bloei der kerken.

Tot afgevaardigden voor de particuliere synode worden gekozen als primussen Ds. Gunst, Ds. Brouwer en Ds. Warmenhoven, als secundussen Ds. v. d. Heijden, Ds. Elshoven en Ds. Fleurke. Van de ouderlingen, primussen Muiswinkel, Eigeman en Dam; als secundussen Veerman, Verduyn en Baart.

Voor het agendum van de particuliere synode. Aanhouding van het voorstel van de classe Woerden om aan de orde te stellen het ontwerp verleden jaar ingezonden, inzake classicale saamwerking tot verzorging in stichtingen door de diaconiën.

Ds. Hoek verzoekt dat de kerken in plaats eener bijdrage, een collecte te houden voor den arbeid in Rijn-Pruissen.

Wat de armenwet betreft, wordt door de classe unaniem aangenomen, het stuk van Dr. de Moor om te petitioneeren bij de Overheid en doorzending naar de part. synode.

Eenheid van opleiding. De classe Woerden, hoezeer van harte wenschende dat eenheid van opleiding door saamwerking van Theol. School en Theol. Faculteit met behoud van beider zelfstandigheid, thans tot stand te brenge ware, acht met het oog op het gemis van overeenstemming van inrichting te dezer zake gewenscht, dat de Generale Synode in de tegenwoordige omstandigheden den huidigen toestand bestendige.

Met toestemming van de kerk van Bodegraven, ontvangt zij tot consulent den predikant van Zwammerdam.

Vacatuurbeurten worden aldus geregeld (ieder 2 beurten): Nieuwkoop: Juni, Juli, Aug., Ds. Verrij, Ds. v. d. Voet, Elsinga; Noorden: Ds. Gunst, Ds. Brouwer, Ds. Fleurke; Alphen: Ds. Warmenhoven, Ds. v. d. Heyden, Ds. v. Dijk.

De kerk van Alphen is roepende kerk voor de volgende vergadering, na medio Augustus.

De praeses neemt op zeer waardeerende wijze afscheid van Ds. Elshove bij zijn vertrek naar Rotterdam, welk afscheidswoord door genoemden leeraar op de meest hartelijke wijze wordt beantwoordt.

De praesis sluit de vergadering met dankgebed.

Namens de classe Woerden,
C. S. VAN DER VOET, *Assessor.*

Buitenland.

Engelsch-Indië. De Lucknow conferentie over het Mahomedanisme.

De opmerking is gemaakt, dat de Islam geen Staatskerk wil, maar een Kerkstaat. Dit was het ideaal van de dagen van Mahomed af. En daarom is het te verklaren, dat te Lucknow een groot deel van den tijd besteed is om de politieke veranderingen te bespreken, die in de Muzulmansche wereld plaats grepen, en daarbij te handelen over het vooruitzicht van de Christelijke zending en de houding die Mahomedaansche regeeringen tegenover de Christelijke propaganda aannemen.

Op de conferentie te Cairo werd gewezen op het feit, dat, doordien de Mahomedaansche wereld verdeeld werd op politiek gebied, de deuren voor de Zending geopend werden. Wel zijn het Turksche rijk, West-Arabië, Perzië, Turkestan, Afghanistan, Tripoli en Marocco onder Muzelmansche heerschappij feitelijk voor de zending gesloten. Maar aan de andere zijde kan men constateeren dat Indië, Oost Indië, Noord-west China, Egypte, Tunis en Algiers de deur open staat, zoodat een 140,000,000 Mutelmannen door de Zending kunnen bearbeid worden.

De verandering, die in Westersch Azië tot stand kwam, is verbazend. In plaats van een stelsel van spionage kwam vrijheid; voor despotisme, constituties en parlementen; voor een geknechte pers, een vrije pers; voor een systeem van paspoorten en verloven, vrije emigratie en immigratie over geheel Perzië, Arabië en Turkije; voor verbanning, amnestie; Abdul Hamid gevangen te Salonica, parlementen vergaderend in Teheran en in Constantinopel. Het groot heirleger spionnen van 40,000, dat jaarlijks 24 millioen gulden kostte, is afgedankt. De Damascus spoorweg heeft Medina bereikt en electrisch licht schijnt over de graftombe van den valschen profeet.

Toch zijn wijze staatsleden en missionairs het hierover eens, dat er niets in Turkije of in Perzië is geëindigd, maar dat er iets begonnen is

De Muzelmansche wereld, zoo schreef een leidend blad van Constantinopel, is in de baren-weeën van een wedergeboorte die zoowel zijn maatschappelijken als zijn staatkundigen toestand en niet minder zijn kerkelijke zaken beheerscht. Zij zal denzelfden invloed hebben, als de reformatie van Luther en de Fransche revolutie op de maatschappij en de beschaving uitoefenden.

De onttrooning van drie absolute monarchen in drie onafhankelijke Muzelmansche staten, is een nieuw hoofdstuk in de historie van den Islam, en behoort de aanhangers dier religie tot nadenken te stemmen. Het eerste wat het volk van Turkije, Perzië en Marocco te doen heeft is, zich van zijn eigen regeneratie rekenschap te geven en zich gereed te maken om deel te nemen aan de voortgaande beschaving die onwederstaanbaar voorwaarts schrijdt. Als de onderwijzers van het geloof niet de noodzakelijkheid van dien vooruitgang erkennen, zullen hunne volgers zeker doorbreken en hen achterlaten. De periode van decadentie van den Islam is geëindigd met den val der drie absolute monarchieën, en wanneer men het onvermijdelijke niet onder de oogen durft zien, zal men hun lot deelen."

Er is nog nooit, noch op staatkundig, noch op maatschappelijk, noch op geestelijk gebied in de Muzelmansche wereld zooveel beweging geweest als tegenwoordig, en deze beweging gaat gepaard met het ontwaken van een nieuw gevoel van solidariteit en eene poging om de verspreide krachten van den Islam te vereenigen.

De Mahomedanen in Rusland willen niet alleen in de Doema meer gekend worden, maar zij organiseerden maatschappijen, welke door de pers strijden voor vooruitgang en voor pan-Islamisme. Den 16den Febr. 1910 werd de eerste moskee in St. Petersburg geopend met een groot Muzelmansch feest, waardoor aan den dag kwam, dat de Islam in Rusland steeds meer erkend wordt.

De nieuwe nationalistische partij in Egypte, aangemoedigd doordat de Engelsche regeering de Mahomedanen bevoorrechtte in plaats van onpartijdig behandelde, heeft overal het fanatisme en het verlangen naar onafhankelijkheid aangemoedigd. In den mond van die partij beteekent de leus: „Egypte voor de Egyptenaren", Egypte voor de Muzelmannen, en moet de onderdrukking der Christenen tengevolge hebben. Het is te hopen dat de Engelsche politiek in Egypte geheel verandere.

De geest die in Turkije en Egypte werkt, begint zich ook in Oost-Indie te openbaren. Ontwikkelde Muzelmannen stichtten de „Bondi Outomo" of Universeelen bond, welks program behelst: zelfregeering, reorganisatie van het onderwijs en maatschappelijke vooruitgang. Hij liet den Koran in de taal van het land overzetten. Het eerste congres der Jong-Javanen werd meer dan twee jaar geleden te Djocjacarta gehouden, en daar werd gehandeld o.a. over onderwijs van de vrouwelijke jeugd, vrijheid van de pers en zelfregeering.

Ook in China zijn de Muzelmannen aan den arbeid. Zij geven in Tokio een driemaandelijksch tijdschrift uit, in het Chineesch, getiteld: *De ontwaakte Muzelmannen*, en een blad in het Engelsch.

Het nemen van Wadi door Fransche troepen ongeveer een jaar geleden is een zaak van groot belang. Daardoor is het voornaamste centrum voor den slavenhandel en voor de propaganda van den Islam in handen gevallen van een Europeesche mogendheid, waardoor het niet langer gebruikt worden kan als basis van oorlogsoperatiën tegen Europeesche regeeringen. De invloed der derwischen is in Oost-Soedan en in de Sahara uit een politiek oogpunt gebroken, al is de voortgang van den Islam door handel en kolonisatie niet gestuit.

In dezen tijd leven slechts 37 millioen Mahomedanen onder de heerschappij van Mahomedaansche vorsten: de Turksche regeering, den Sultan van Marokko, den Emir van Afghanistan, den Sjah van Perzie. In 911 strekte het Muzelmansche geloof zich zoo ver uit als het Muzelmansche rijk. Het omvatte Spanje, Marocco, Algiers, Tunis, Tripoli, Egypte, Klein-Azie, Syrie, Arabie, Perzie, Turkestan, Afghanistan, Bhoedhistan en de streek rond de Caspische zee. In den tegenwoordigen tijd is het rijk der Caliphen zoo ingekrompen, dat het zich alleen uitstrekt over Turkije, Tripoli, nauwelijks een vijfde van Arabie slechts een bevolking van 16 millioen bevattend. De politieke macht over de Mahomedaansche wereld berust voornamelijk bij Engeland, Frankrijk, Rusland en Nederland. Ieder van deze mogendheden heeft meer Mahomedaansche onderdanen dan in het geheele Turksche rijk gevonden worden.

Het is te voorzien, dat nog meer Mahomedanen onder de macht van Christelijke rijken zullen komen, waardoor de verantwoordelijkheid van de Christelijke regeerders zwaarder wordt.

Er zijn voornamelijk drie dingen in de Muzelmansche wereld die onze aandacht trekken: de ontwikkeling van groote derwis-orden, het vaardig worden van een pan-Islamitischen geest over velen en de poging om de oude orthodoxie te rationaliseeren.

In West-Azie vinden wij eene beweging om politieke vrijheid en vrije uiting van gedachten te verkrijgen. Het is opmerkelijk, dat de revolutionaire partij in Perzië en Turkije noch een anti-Islamitisch noch een pan-Islamitisch karakter draagt. Zij riep om vrijheid. Al jaren lang erkende de ontwikkelden in Perzië, Turkije en Arabië, dat in de Mahomedaansche wereld onwetendheid, ongerechtigheid en slapheid heerschte; men zocht een redmiddel. Amerikaansche zendelingen werkten er toe mede om Turkije te doen ontwaken. De overwinning door Japan op Rusland behaald, had bewezen, dat Asiaten zich tegenover Europa kunnen handhaven, en dat een nieuw gevoel van nationaliteit het eenige middel is tegen vreemde overheersching. De vraag rees toen: hoe zal het nieuwe nationalisme tegenover de oude religie staan?

De korte geschiedenis van de constitutioneele regeering in Perzië en de reactie die reeds in Turkije merkbaar is, bewijzen dat er een conflict op handen is. De Perzische constitutie was gereed om aangenomen te worden toen de leiders genoodzaakt werden een artikel daaraan te laten voorafgaan, waarbij de Godsdienstige Islamitische wet — de Shiahverklaring zoowel als den Koran insluitend — als maatgevend verklaard werd. De groote politieke quaestie in Perzië, Turkije, Egypte en Algiers is eenvoudig, of de oude Koran, dan of de nieuwe democratische aspiratiën de overhand zullen hebben. Al heeft de Sheik-el Islam openlijk verklaard dat „het Turksche parlement de juiste toepassing is van de wet van den Koran", wij betwijfelen of deze verzekering wel volgens de waarheid is, wanneer wij denken aan de dertien eeuwen van Mahomedaansche onverdraagzaamheid en despotisme. Zij die den Koran lezen, hebben niet daarin gevonden dat er constitutioneele beginselen in worden uitgesproken, en bovendien is de tegenwerking die de nieuwe Sultan en het parlement ondervindt, sterk. Een van de eerste bladen in Cairo pleitte onlangs voor de herstelling van Abdul Hamid op den troon, wijl in Yemen een nieuwe Mahdi verscheen, die 25,000 volgers heeft. Hij predikt de oude religie; op zijn bevel wordt leugenaars de tong uitgerukt, terwijl men dieven de hand afkapt.

De Oud- en de Jong-Turken hebben een verschillend ideaal. Voor de Oud-Turken is de Islam het doel; voor de Jong-Turken slechts een middel. In het Turksche parlement telt men 256 leden, daarvan zijn 213 Muzelmannen. Maar het staat vast, dat zij die waarlijk den Islam belijden, er voor strijden dat de Islam de eenige religie is die in Turkije geduld wordt. Toen voorgesteld werd den Gregoriaanschen kalender en de Europeesche tijdrekening in Turkije aan te nemen, maakte de Mahomedaansche partij zulk een kabaal, dat de voorzitter genoodzaakt was het Huis te verlaten en het voorstel moest terug genomen worden.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

IN EN DOOR HET LEVEN.

XVI.

GELUKKIG?

Een paar jaar zijn voorbijgegaan. Op den Haarlemmerweg bij Mevrouw Kooy vinden we Christina niet meer. Zij woont thans in Den Haag op kamers in een deftig huis, en heet ook Mevrouw; haar naam Starke heeft ze verwisseld voor Vinot.

Hoe dat alles nu gegaan is?

Toen het geluk uit de loterij kwam, had Christina allerlei plannen gemaakt. Doch weldra liet zij die varen, toen zij bespeurde, hoe met het geld ook nog een ander geluk haar overkwam. De vele gasten van mijnheer Kooy hadden haar, gelijk ik vroeger zei, tot nogtoe veelal veronachtzaamd en links laten liggen. Doch nu werd dat zoo ongemerkt anders. Vooral onder de jongere heeren die vroeger niet schenen te weten dat zij bestond, waren er, die nu haar gaarne schenen te zien, haar allerlei beleefdheden bewezen, en 't ook niet lieten ontbreken aan ijdele taal en allerlei aardigheden.

Onder hen die zoo deden was ook een jong heer, die Vinot heette. Men zei, dat hij uit Brabant kwam, maar zeker wist het niemand. Hij sprak onze taal slecht, het Fransch wat beter, en was een baas bij weddenschappen, harddraverijen, bij kaartspel en allerlei vermakelijkheden. Bepaalde betigheden scheen hij niet te hebben. Waar hij van leefde scheen ook niemand te weten; doch men fluisterde, dat hij zijn beurs vulde met winsten bij spel en weddenschap behaald.

Vooral deze heer nu — zoo hij althans dezen naam verdiende — die vroeger niet naar Christina had omgekeken, begon nu ijverig haar gezelschap te zoeken, zóo zelfs, dat mijnheer en mevrouw haar waarschuwden toch niet te lichtvaardig kennismaking te zoeken met iemand, van wien men zoo weinig wist. Christina was zelf ook trouwens wijs genoeg om te begrijpen, dat de belangstelling in haar niet toevallig juist begonnen was, nadat zij den hoogen prijs had getrokken, wat aan velen bekend was geworden. Maar dat hinderde haar minder. Zij had het nu al zoover gebracht, haar verlangen om hoogerop te komen, was al ten deele vervuld; thans kon het geld het overige doen. Dit zou haar misschien nu geheel brengen tot wat zij wilde; zij zou nog eens een dame zijn, geen ondergeschikte meer; een mevrouw, die zelf werd gediend, die krijgen kon wat zij begeerde.

Zoo raakte ze almeer bevriend met Vinot, en het duurde niet lang, of de Brabander vroeg haar ten huwelijk. Allerlei schoons stelde hij het dwaze meisje voor. Geld had hij genoeg — zei hij —; ze souden saam een makkelijk, vroolijk leven leiden; zij zou groot in de wereld zijn; kortom, heerlijker toekomst dan die hun wachtte, was er niet.

Of Christina dit alles nu geloofde? Ze hield zich echter zoo. Ook dat haar aanstaande geheel buiten God leefde, in de wereld met al haar ijdelheden en zondig bestaan najaagde, scheen Christina niet af te schrikken. Ze had allengs zelf die wereld lief gekregen. Ze voelde geen lust meer tot den dienst des Heeren, noch in het lezen van Zijn Woord. Zonder gebed begon en besloot zij haar dag, en ook voor haar huwelijk werd wijsheid, noch zegen van God den Heere afgesmeekt. Heel haar hart was in de grootschheid des levens verstrikt, van de ijdele heerlijkheid dezer wereld vervuld.

Zoo had dan Christina er in bewilligd de vrouw van Vinot te worden, wat mijnheer Kooy, die Vinot niet vertrouwde, ook mocht zeggen. Vader en moeder hadden haar ernstig vermaand toch niet den verkeerden weg op te gaan, zich niet te verbinden met een man die zonder God en lossinnig leefde, dien zij nauwelijks kende en van wie niemand het rechte wist, ook niet hoe hij aan geld kwam om te bestaan. 't Kwam ten slotte tot een heftig en hevig tooneel tusschen de ouders, die beslist hun toestemming weigerden en de dochter die evenmin toegaf.

„Op uw doen kan geen zegen rusten, kind", zei Starke diep ontroerd.

„Dat zullen we zien", antwoordde Christina, die toornig heenliep. Kort daarop had het huwelijk plaats. Wel had Starke nog gepoogd dit te beletten, maar wijl hij geen Nederlander of stadsburger was, gelukte dat niet. In alle stilte werd het huwelijk voltrokken, en daarop ging Christina, nu haar schat was uitbetaald, naar den Haag.

„Daar kan ik beter mijn zaken doen", zei haar man. Christina begreep dat evenmin goed